

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

@adab12a

@adab12a

درس سیزدهم

فارسی نهم

آشنای غریبان-میلاد گل

دکتر احمد کنجوری

ارزشیابی آغازین

۱. معنی واژه:

طنین، متعال، آبخور، رنجور

۲. ماضی بعید و ماضی التزامی از مصدر «پرسیدن» به ترتیب کدام است؟

(الف) داشتی می پرسیدی-پرسیدی	(ب) پرسیده بود-پرسیده باشی
(ج) پرسیده بودم-پرسیده اید	(د) پرسیده ایم-پرسیده باشی

۳. درباره عبارت «پیام پیامبر (ص) گنجینه و آبخوری است که انسانیت همواره برای تازگی و شکوهمندی خود، بدان نیازمند است.» کدام گزینه درست نیست؟

(الف) تشبیه دارد.	(ب) شکوهمند و گنجینه، غیر ساده است.
(ج) مرجع ضمیر «آن» انسانیت است.	(د) آن، متمم است.

واژه:
 لحن، پیوند، نظم و نثر،
 آوا، درنگ، لطیف
 موضوع

آشنای غریبان

۱۳
 درس سیزدهم

لحن عاطفی، لحن عاشقانه با احساسات، عواطف و خواست‌های انسان پیوند دارد و در پیوندهای گوناگون نظم و نثر، خود را آشکار می‌سازد. این لحن، کاربرد گسترده‌ای در شعر دارد. خوانش متن با این لحن، با کشش آویزی و ترمی آهنگ کلام و تکیه و درنگ‌های مناسب همراه است و با عواطف و احساسات لطیف بازگو می‌شود.

۱
 موج‌های پریشان تو را می‌شناسند
 رنگ‌های بیابان تو را می‌شناسند
 ترن سبب برگ و باران، تو را می‌شناسند
 هم تمام شهیدان تو را می‌شناسند
 چون تمام غریبان تو را می‌شناسند
 کوه‌های خراسان تو را می‌شناسند

۲
 پشم‌های خروشان تو را می‌شناسند
 پرش‌های گنگی را تو آبی جوانی
 نام تو ز نخست رویش است و خراوت
 هم تو گل‌های این باغ را می‌شناسی
 ۳
 اینک ای خوب! خسل غریبی سر آمد
 کاش من هم جور تو را دیده بودم

چشمه های خروشان تو را می شناسند / موج های پریشان تو را می شناسند

معنا و مفهوم:

چشمه های پر خروش (جوشان) و موج های آشفته با تو آشنا هستند.

نکات زبانی:

خروشان: (صفت) خروش + ان ، جوشان، پرسروصدا، متلاطم / پریشان: آشفته (صفت) / غیرساده: چشمه، خروشان، پریشان /

نکات ادبی:

چشمه ها تو را می شناسند: تشخیص / موج ها تو را می شناسند: تشخیص /

چشمه ، خروشان و موج: مراعات نظیر

تکرار « ش »: واج آرای

ریگ های بیابان تو را می شناسند

پرسش تشنگی را تو آبی، جوابی

معنا و مفهوم:

تو برای انسان های تشنه ی معرفت، مانند آبی هستی. ریگ های بیابان هم تو را می شناسند. یا امام رضا، سوال ها مثل تشنگی هستند و تو به منزله جواب و آبی. ریگ های بیابان هم که تشنه آب هستند، ارزش تو را می دانند.

نکات زبانی (دستور زبان):

پرسش، تشنگی: مشتق / «ی» در آبی و جوابی: اسنادی به معنی هستی

«را» مصراع اول: حرف اضافه به معنی برای / پرسش تشنگی: متمم / تو: در مصراع نخست نهاد و در مصراع دوم مفعول است. / می شناسند: فعل مضارع اخباری / «ی» در جوابی، آبی: به جای فعل و شناسه است: جواب هستی و آب هستی

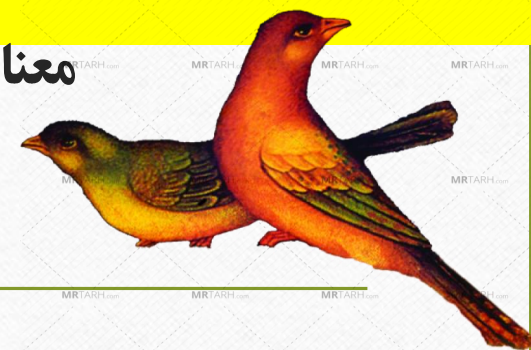
نکات ادبی (آرایه ها):

تشخیص: ریگ های بیابان تو را می شناسند. / مراعات نظیر: آب و تشنه، پرسش و جواب

تشبیه: پرسش به تشنگی؛ جواب به آب

نام تو رخصت رویش است و طراوت زین سبب برگ و باران، تو را می شناسند

معنا و مفهوم: نام تو اجازه و جواز رویدن و تازگی و سرسبزی است و به همین دلیل گیاهان و قطره های باران ، با تو آشنايند. (شادابی خود را از تو گرفته اند.)

آرایه ها (نکات ادبی):

رویش و برگ ، طراوت و باران : مراعات نظیر / برگ و باران تو را می شناسند: تشخیص

دانش زبانی (دستور زبان): رخصت: اجازه / طراوت: تازگی، سرسبزی / رخصت رویش و طراوت: «مسند» است. / تو: در مصراع اول مضاف الیه؛ در مصراع دوم مفعول. / رویش: مشتق / زین: کوتاه شده «از این» / زین سبب: به این دلیل / نهاد: نام تو، برگ و باران.

هم تو گل های این باغ را می شناسی هم تمام شهیدان تو را می شناسند

معنا و مفهوم:

هم تو انسانهای پاک ایران / شهیدان را می شناسی، هم تمام شهیدان تو را می شناسند.

آرایه ها (نکات ادبی):

گل: استعاره از شهیدان و انسانهای نیک / تکرار: هم / باغ: استعاره از ایران یا دنیا / گل و باغ:
مراعات نظیر / تکرار: هم، تو، را

نکات زبانی (دستور زبان):

« را » در مصراع اول و دوم: نشانه مفعولی / تو: در مصراع نخست نهاد و در مصراع دوم مفعول است. /
گل های این باغ: مفعول /

اینک ای خوب، فصل غریبی سرآمد چون تمام غریبان تو را می شناسند

معنا و مفهوم: ای امام (انسان) خوب، اکنون زمان غربت و بی کسی و تنهایی به پایان رسیده است؛ چون که تمام انسانهای غریب تو را می شناسند. (اشاره به غریب الغریبا بودن امام رضا)

آرایه های ادبی (نکات ادبی):

فصل غریبی: اضافه تشبیهی / سرآمدن: کنایه /

نکته های زبانی (دستور زبان):

خوب: منظور امام رضا (ع)، منادا / فصل: زمان، وقت / غریبی: غریب و بیگانه بودن، غیر ساده، مضاف الیه /

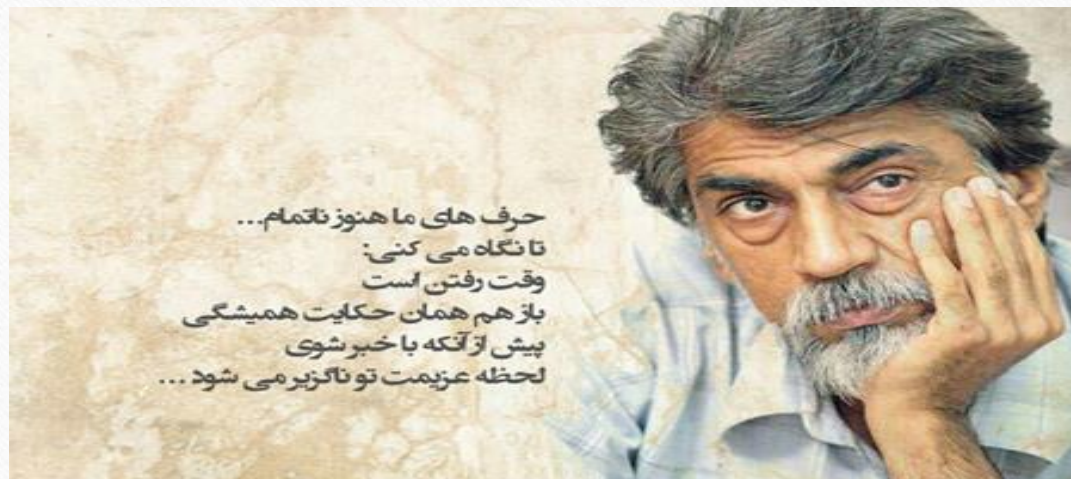
نهاد: فصل غریبی، تمام غریبان

کاش من هم عبور تو را دیده بودم / کوچه های خراسان تو را می شناسند

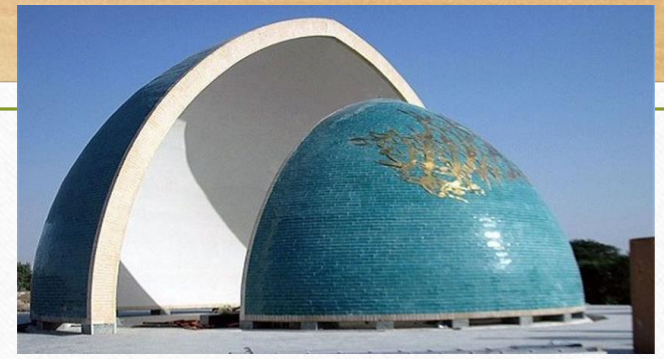
معنا و مفهوم: ای کاش آن گاه که از کوچه های خراسان گذر می کردی، من هم بودم و تو را می دیدم. کوچه های خراسان (مردم خراسان) عظمت تو را می دانند.

آرایه ها (نکته های ادبی): کوچه های خراسان: مردم خراسان / کوچه های خراسان... می شناسند: تشخیص / تلمیح
به سفر امام رضا (ع) به نیشابور / تکرار: را

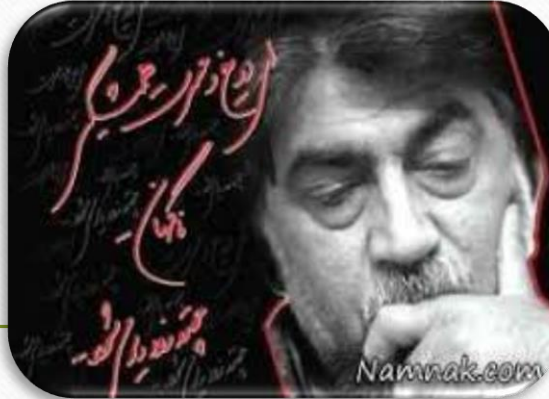
دانش زبانی (دستور زبان): کاش: شبه جمله / ۳ جمله / دیده بودم: فعل ماضی بعید / من: ضمیر، نهاد / تو: ضمیر دوم
شخص (مفعول در هر دو مصراع)

قیصر امین پور

نویسنده، مدرس دانشگاه و شاعر معاصر

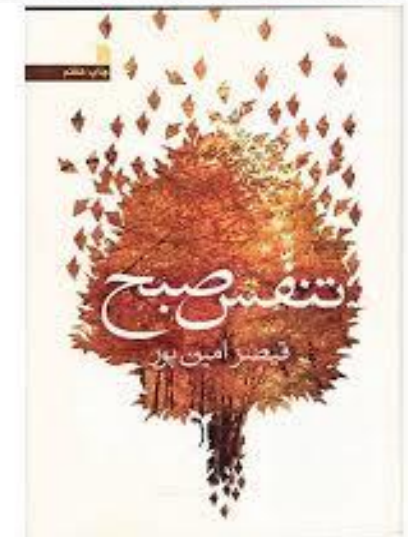
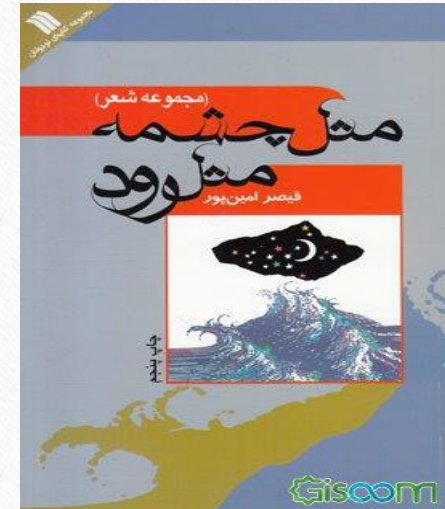
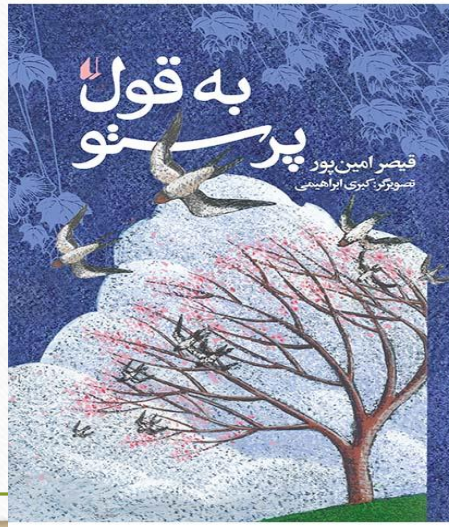
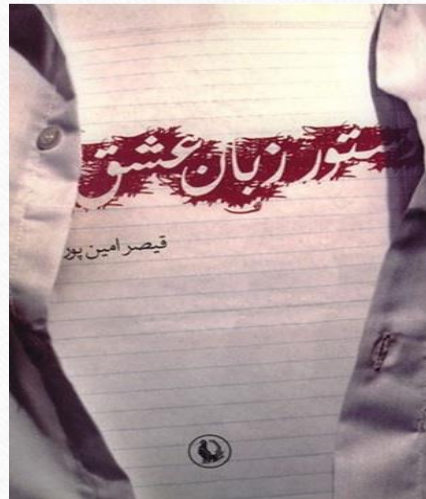
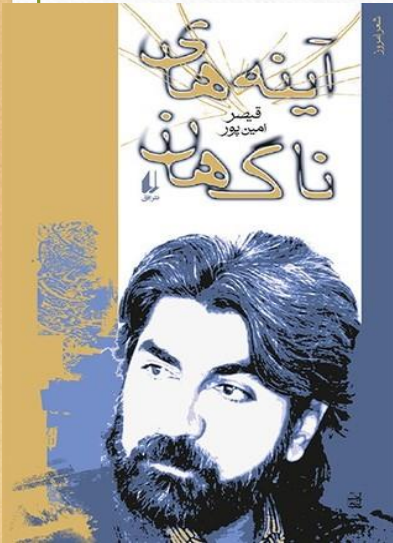

Namnak.com

آثار وی: مثل چشمه مثل رود، به قول پرستو، آینه‌های ناگهان، گل‌ها همه آفتابگردان‌اند، دستور زبان عشق و...

مزار: زادگاهش گتوند

میلا دِ گل

لحون شاد، در لحن شاد و شوی انگیز، شنونده به شادی و نشاط،
فرخونده می شود، پس آهنگ خوانش، برآید به گونه ای باشد که شنوده،
شادایی و خوش خیری و بشارت را احساس کند و با حسن و حال خواننده و
متن، همراه شود.

میلا دِ گل و بهار جان آمد
خاموش مباش زیر این خرقة
گلزار ز عیش، لاله باران شد
آماده امر و نخی و فرمان باش

برخیز که عید می کشان آمد
بر جان جهان، دوباره جان آمد
سلطان زمین و آسمان آمد
حشدار که منجی جهان آمد

امام خمینی (ره)

امام خمینی (ره)

(۱۲۶۸-۱۲۸۱)

بنیانگذار جمهوری
اسلامی ایران

از آثار وی:
دیوان شعر، کتاب
چهل حدیث، ره
عشق، باده عشق
و...

میلااد گل و بهار جان آمد برخیز که عید می کشان آمد

معنا و مفهوم: نیمه شعبان ، زمان تولد امام زمان (عج) که به منزله بهار جان است، فرا رسید. بلند شو که عید عارفان و عاشقان امام زمان رسید.

آرایه ها (نکته های ادبی):

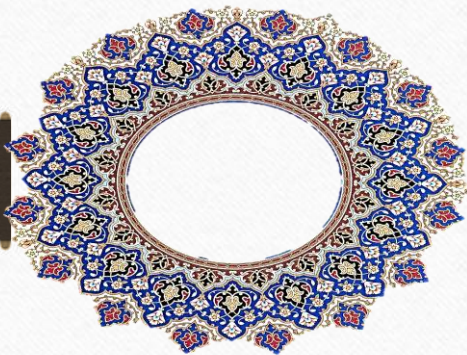
گل و بهار جان: حضرت مهدی (عج) / تناسب: بهار، عید، گل / می کشان: عارفان و عاشقان، دلدادگان به امام زمان (عج) / واج آرایه: «آ» «م»

• **دانش زبانی (دستور زبان):** جان: روح و روان / میلااد گل و بهار جان: گروه نهادی / گل و جان: مضاف الیه / برخیز: بلند شو، فعل امر / که: زیرا که /

خاموش مباش زیر این خرقة بر جان جهان، دوباره جان آمد

معنا و مفهوم: گوشه نشینی و تنهایی و سکوت را رها کن؛ زیرا با میلاد امام زمان (عج)، تمام جهان، روح و جان تازه ای گرفت.

• آرایه ها (نکته های ادبی):

• آرایه : جان و جهان: جناس / تکرار جان / واج آرایه: ج، ا / جهان: مردم جهان.

• دانش زبانی (دستور زبان):

خرقه: در اصل تکه پارچه، لباس، جامه ی عارفان و درویشان که از پاره های گوناگون دوخته شده بود؛ در اینجا جامه و لباس

سلطان زمین و آسمان آمد

گلزار ز عیش، لاله باران شد

معنا و مفهوم: گلستان از شادی، سرسبز و پر از لاله شد. توّلد پادشاه آسمان و زمین (= همه جا) فرا رسید.

• آرایه ها (نکته های ادبی):

تناسب: گلزار، عیش، لاله، باران / سلطان: منظور امام زمان (عج) / تضاد: زمین و آسمان / تناسب: زمین و آسمان /

زمین و آسمان: همه جا، کل هستی /

• دانش زبانی (دستور زبان):

گلزار: نهاد / ز: از / عیش: خوشی، شادمانی (متمم) / سلطان: پادشاه /

لاله باران: (غیر ساده) مسند / سلطان زمین و آسمان: نهاد (دو ترکیب اضافی)

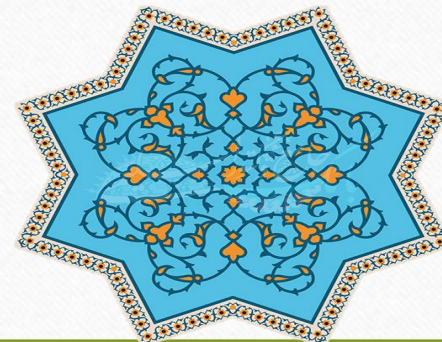
هشدار که منجی جهان آمد

آماده امر و نهی و فرمان باش

معنا و مفهوم: آگاه باش که نجات بخش مردم جهان متولد شد. آماده ی فرمانبرداری از امام زمان (اجرا کردن دستور و امر او) باش.

• آرایه ها (نکته های ادبی): تضاد: امر و نهی / جهان: مردم /

• دانش زبانی (دستور زبان): نهی: بازداشتن، ممانعت / هشدار: آگاه باش / منجی: نجات دهنده، رهایی بخش، منظور حضرت مهدی (عج) / که: زیرا که / ۳ جمله

خود ارزیابی

* چرا شاعر می گوید فصل غریبی سر آمد؟

* در شعر دوم برای میلاد امام زمان (عج) چه توصیف هایی به کار رفته است؟

* رهبران جامعه اسلامی چه نقشی در هدایت مردم دارند؟

*.....؟

ردیف

به نمونه‌های زیر، توجه کنید:

«شد چنان از تَفِ دل، کام سخنور، تشنه»

که ردیف سخنش آمده یک سر، تشنه»

(فدایی مازندرانی)

«میلاَد گل و بهار جان آمد»

برخیز که عید می‌کشان آمد»

(امام خمینی (ره))

«چشمه‌های خروشان تو را می‌شناسند»

موج‌های پریشان تو را می‌شناسند»

(قیصر امین پور)

در سال‌های گذشته با «ردیف» آشنا شدیم و می‌دانیم کلمه یا کلمه‌هایی که پس از قافیه بیایند و با معنی یکسان، تکرار شوند، **ردیف** نام دارند. ردیف، افزون بر اینکه آهنگ و موسیقی شعر را می‌افزاید، پیوندهای جدیدی با واژگان بیت‌ها پدید می‌آورد و ظرفیت معنایی شعر را افزایش می‌دهد. ردیف گاهی اسم، فعل، صفت و... است؛ گاهی نیز بیش از یک واژه است؛ مانند:

«احوال گل، ز خار **بپرس** و ز من **مپرس**»

نالیدن از هزار **بپرس** و ز من **مپرس**»

(فدایی مازندرانی)

«لاله دیدم، روی زیبای توام **آمد به یاد**»

شعله دیدم، سرکشی‌های توام **آمد به یاد**»

(رهی معیری)

ارزشیابی پایانی

۱. معنای واژه های «خرقه، رخصت، منجی» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) جامه-اجازه-رهایی دهنده

ب) جامعه-اجازه-رهایی دهنده

ج) جامعه-جواز-راهی

د) جامعه عارفان- مرخصی- نجوا کننده

۲. کدام اثر از قیصر امین پور نیست؟

الف) تنفس صبح

ب) به قول پرستو

ج) آینه های ناگهان

د) بادیه عشق

۳. واژه های «پرش» و «آب» در مصراع «پرش تشنگی را تو آبی، جوابی» به ترتیب چه نقشی دارند؟

الف) متمم-مسند

ب) نهاد-فعل

ج) مفعول-مسند

د) متمم-مفعول

۴. کدام یک به معنای نیمه شعبان است؟

الف) منجی جهان

ب) سلطان زمین و آسمان

ج) عید می کشان

د) رخصت رویش

شاد و پیروز باشید.
خدانگهدار!
دکتر احمد کنجوری

@adab12a